

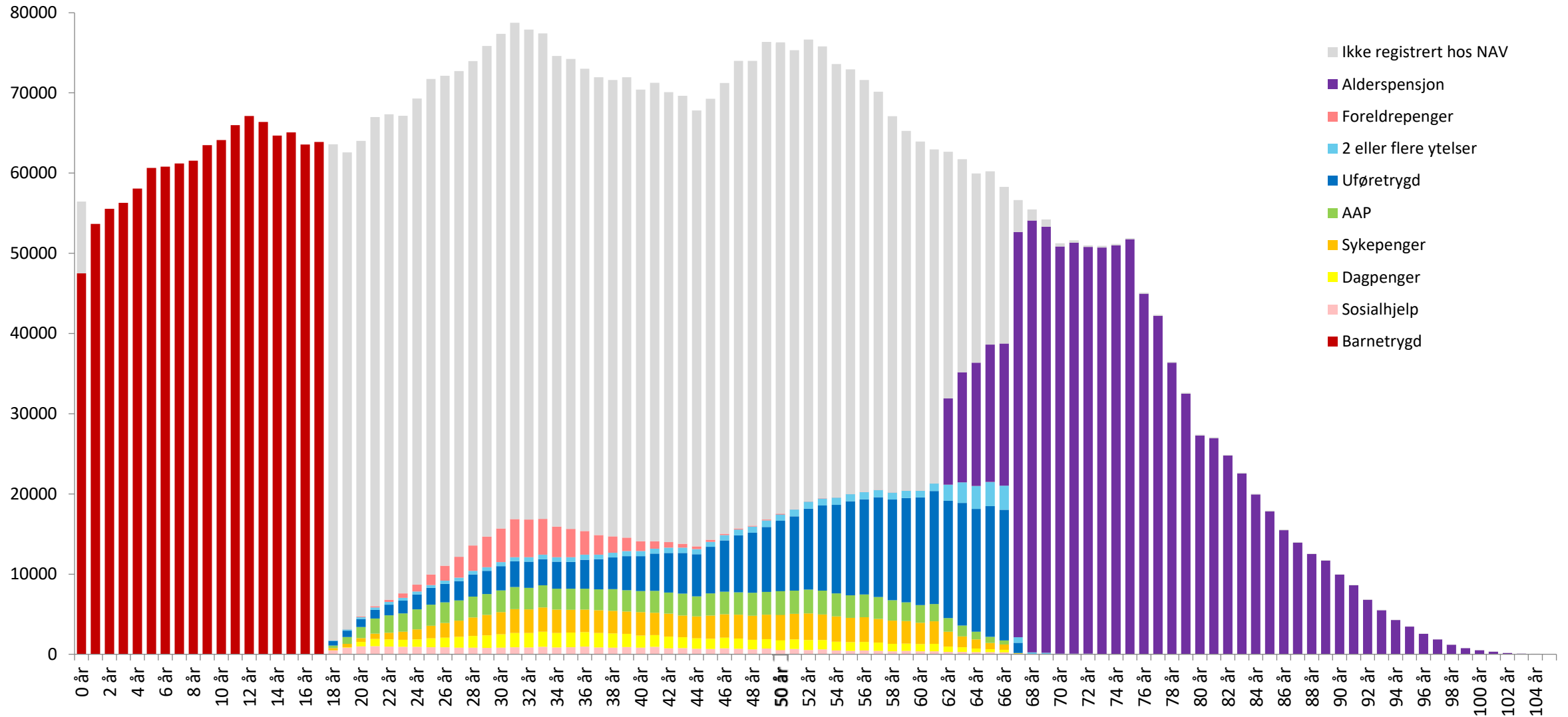
Refleksjoner om arbeidsmarkedet og utenforskap i Innlandet

Ulf Andersen

Statistikksjef // NAV

Vi har verdens beste velferdsstat!

På nyttårsaften var det 5 409
50-åringer i Innlandet.

Hvor mange har hatt en
livsoppholdsytelse fra NAV i
løpet av voksenlivet?

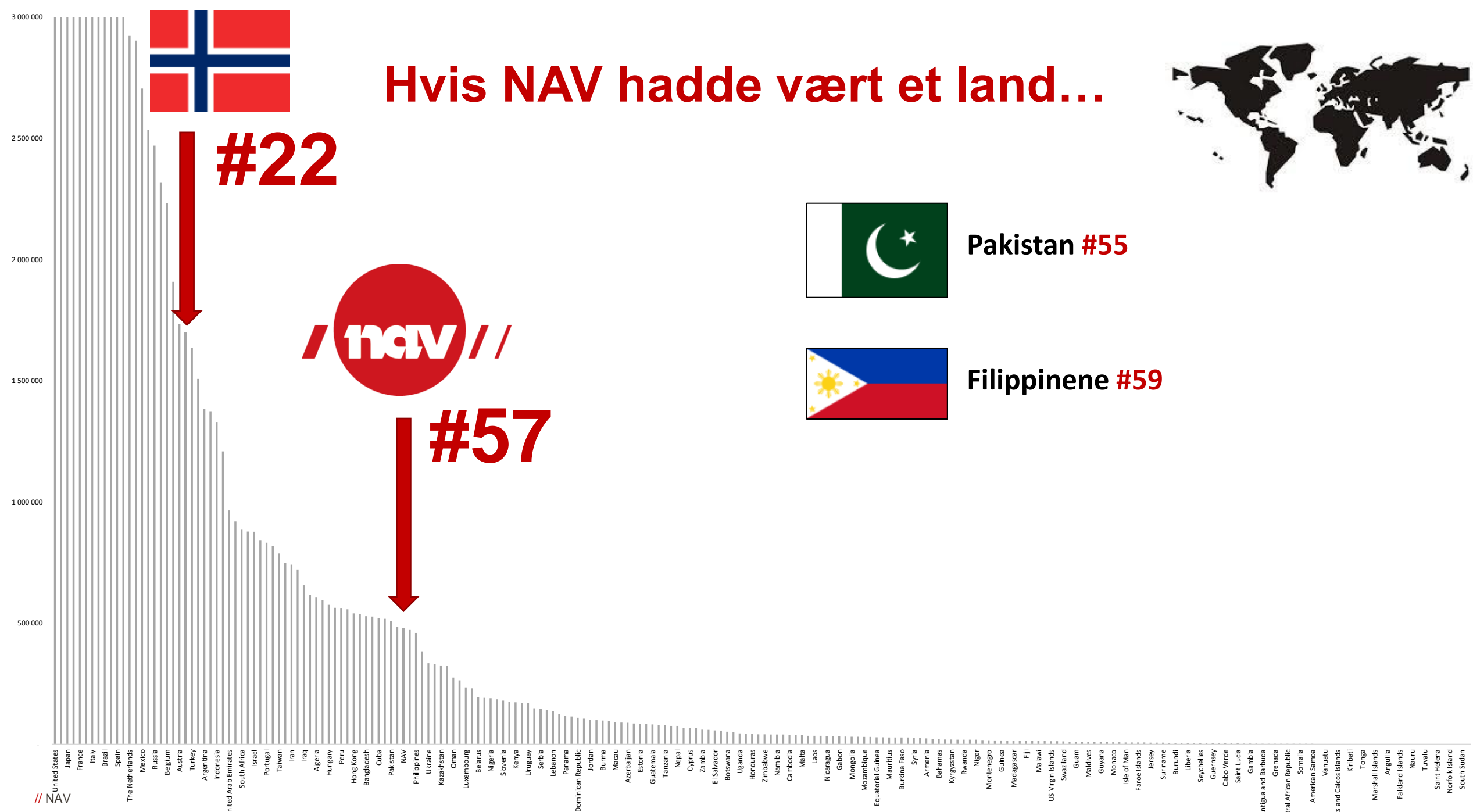
93%

3

dager

*Pris ved anskaffelse av
KNM Helge Ingstad
var 3,78 milliarder*

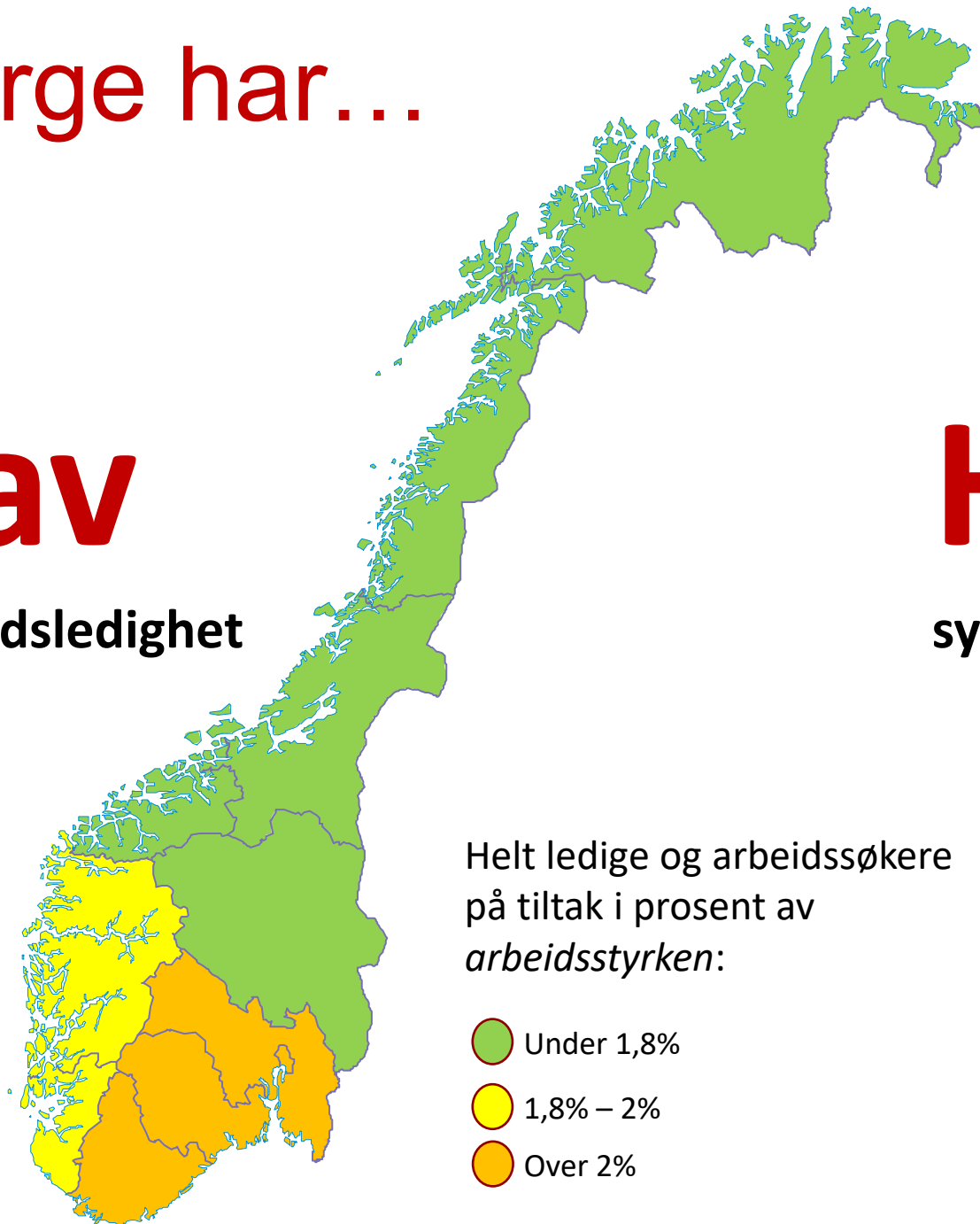

Utgifter over statsbudsjett i verdens land

Norge har...

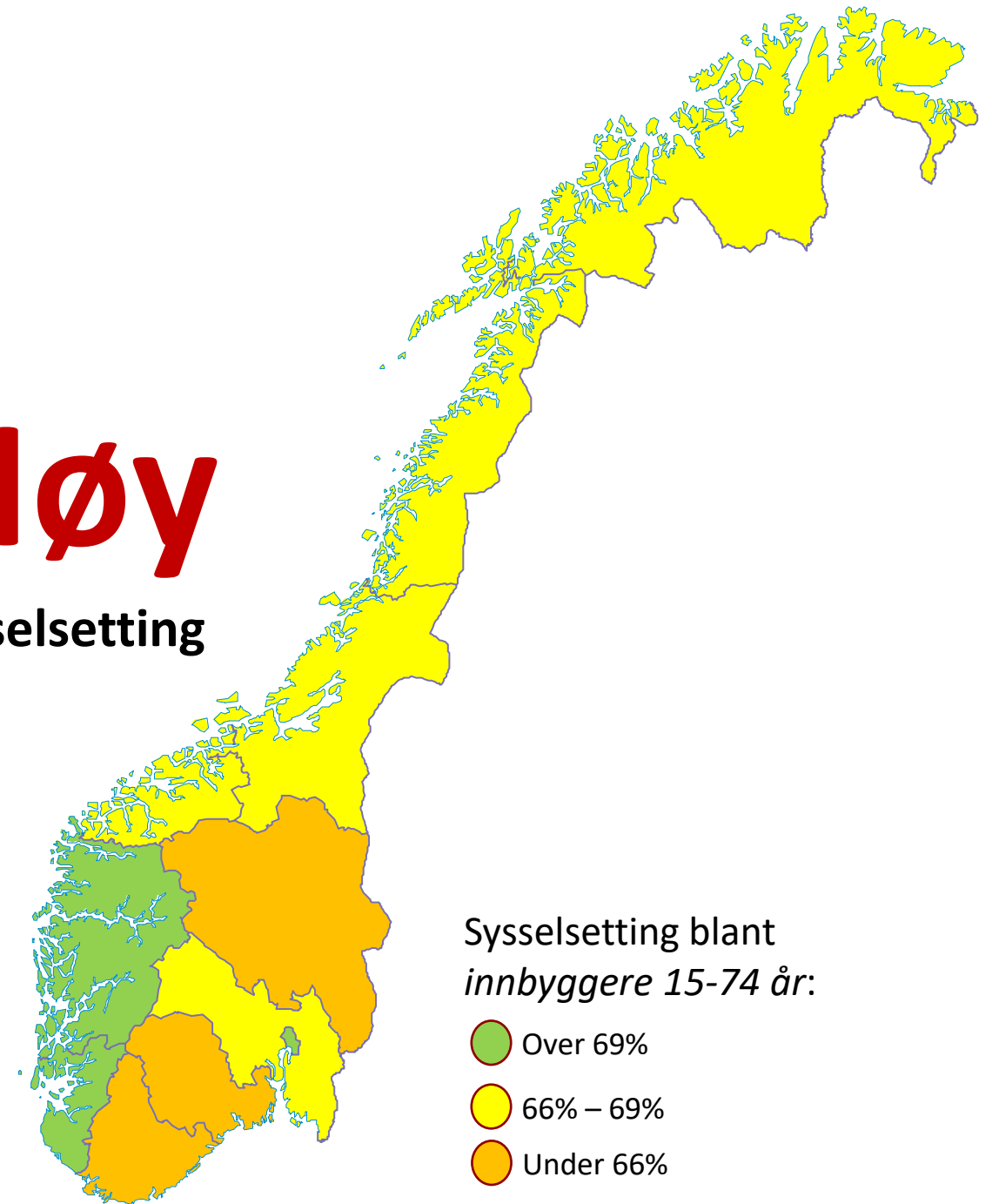
Lav

arbeidsledighet

Høy

sysselsetting

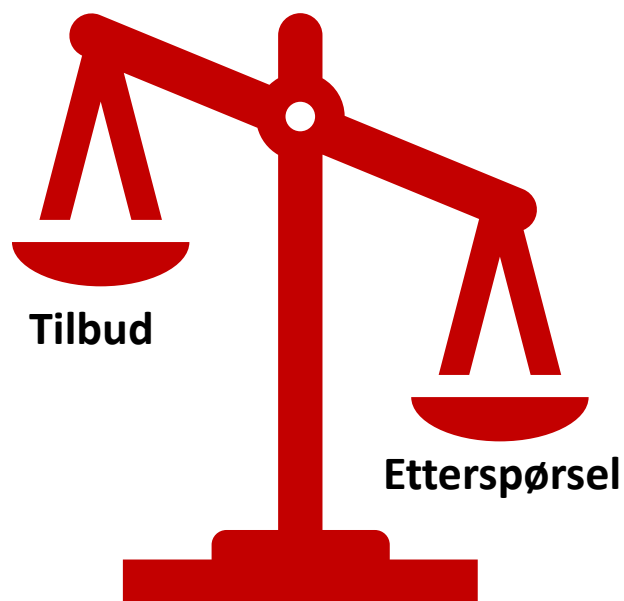
Det gir rekrutteringsproblemer

- **24 prosent** av virksomhetene i Innlandet har hatt rekrutteringsproblemer de siste tre månedene
 - **16 prosent** fikk ikke ansatt noen
 - **8 prosent** ansatte noen med lavere eller annen formell kompetanse

Kilde: NAVs bedriftsundersøkelse 2022

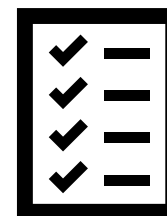

Dermed har Innlandet fått et stramt arbeidsmarked med stor ubalanse...

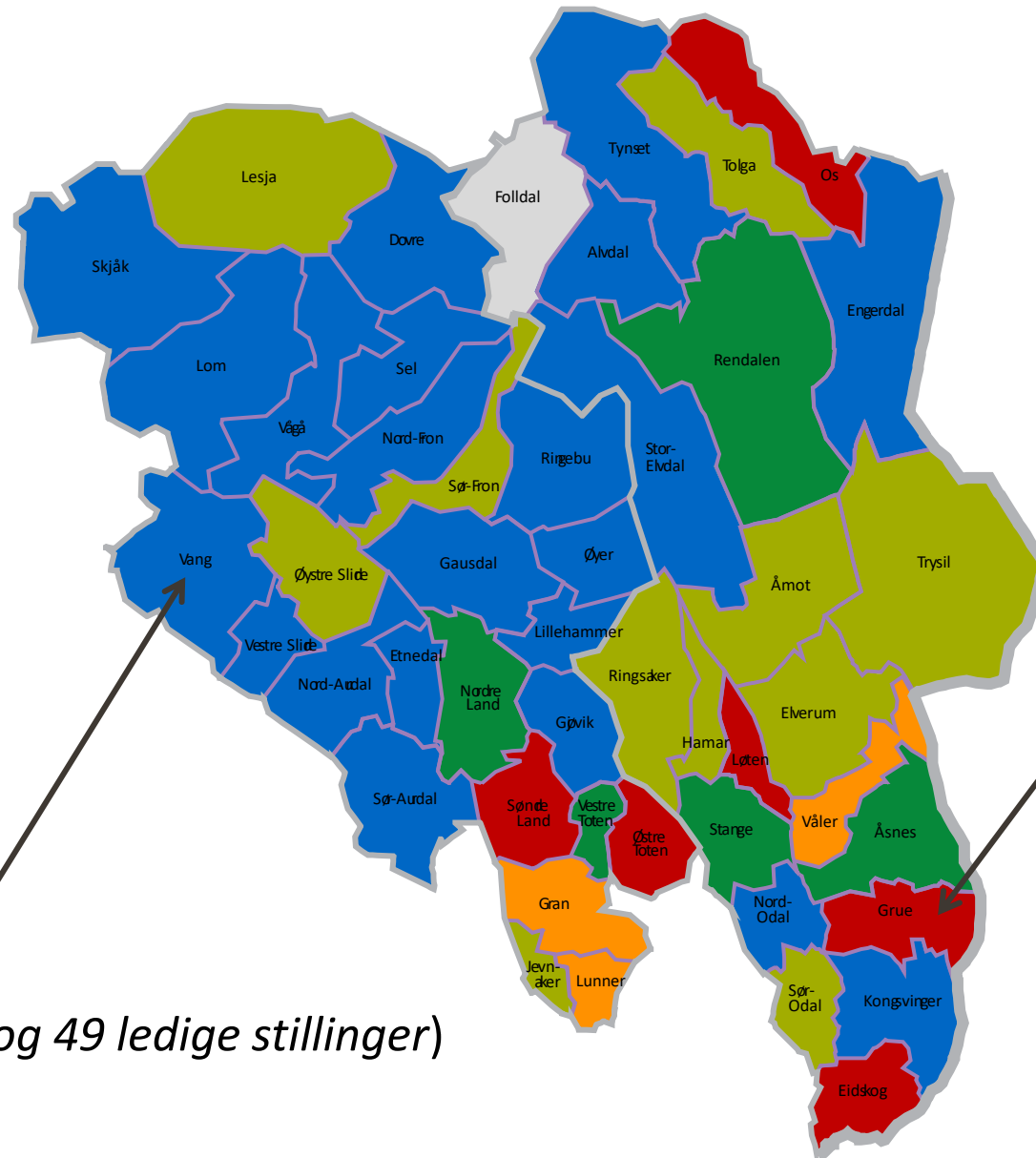

1,5 til 1

3 703 arbeidsledige til 2 501 ledige stillinger
(Innlandet, mars 2023)

I tillegg er det en **ubalanse** mellom den kompetansen arbeidsgiverne etterspør, og den kompetansen arbeidssøkerne tilbyr.

Vang: 0,3

(16 arbeidssøkere og 49 ledige stillinger)

Grue: 20,3

(61 arbeidsledige og 3 ledige stillinger)

Balansen i arbeidsmarkedet:

- Veldig stramt (<1,5)
- Stramt (1,5 – 2,5)
- Balanse (2,5 – 3,5)
- Slakt (3,5 – 4,5)
- Veldig slakt (>4,5)

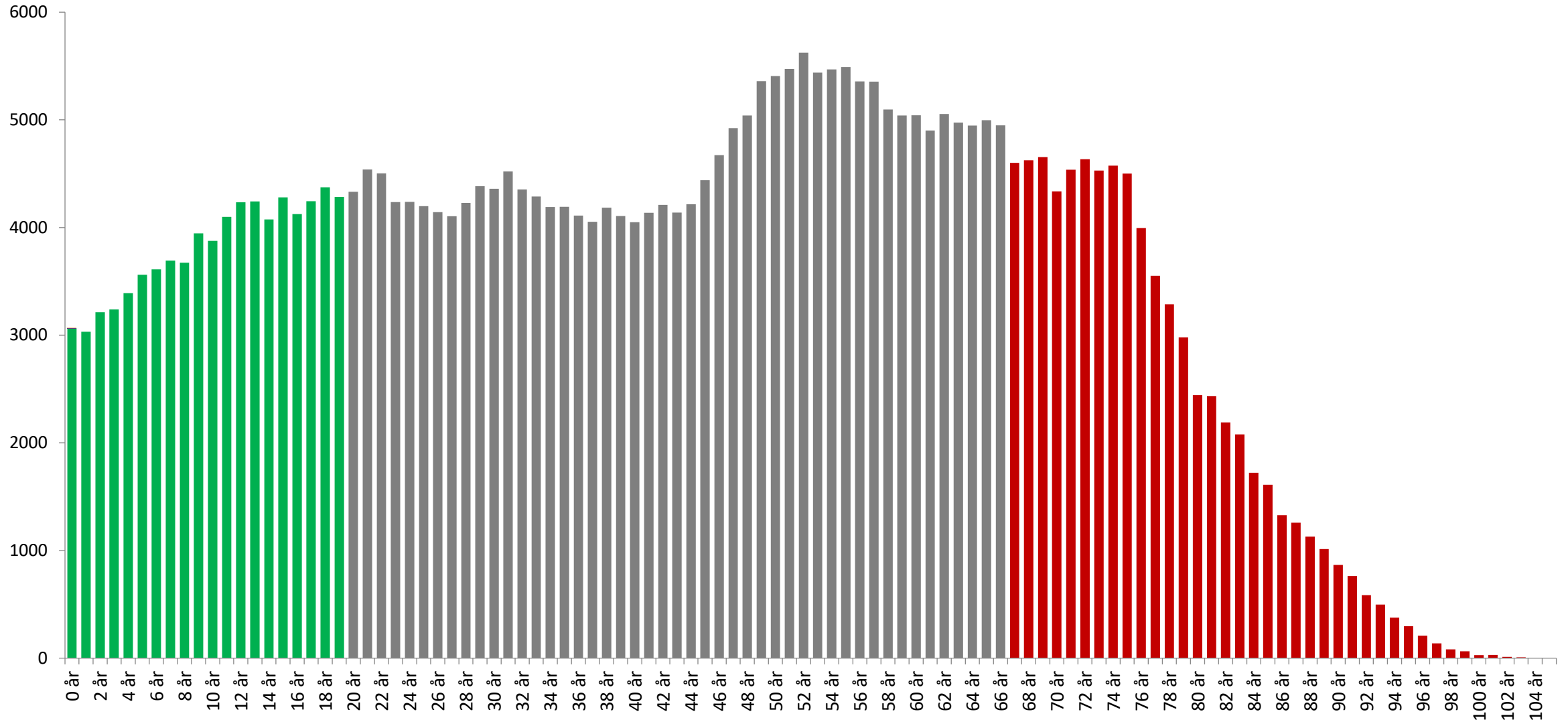
Som om ikke det var nok...

All befolkningsvekst fremover kommer i de eldste aldersgruppene

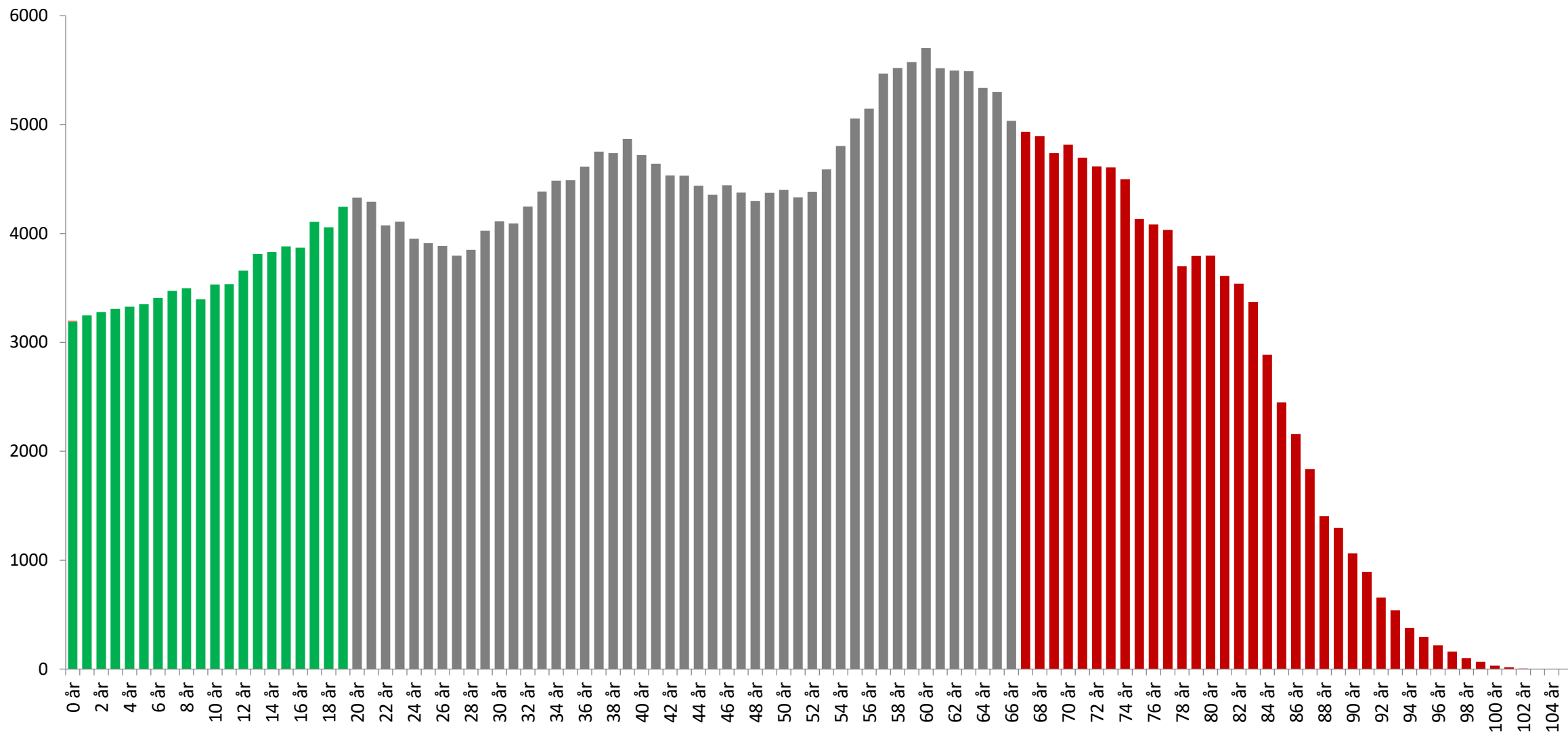
Befolkningen i Innlandet

2022

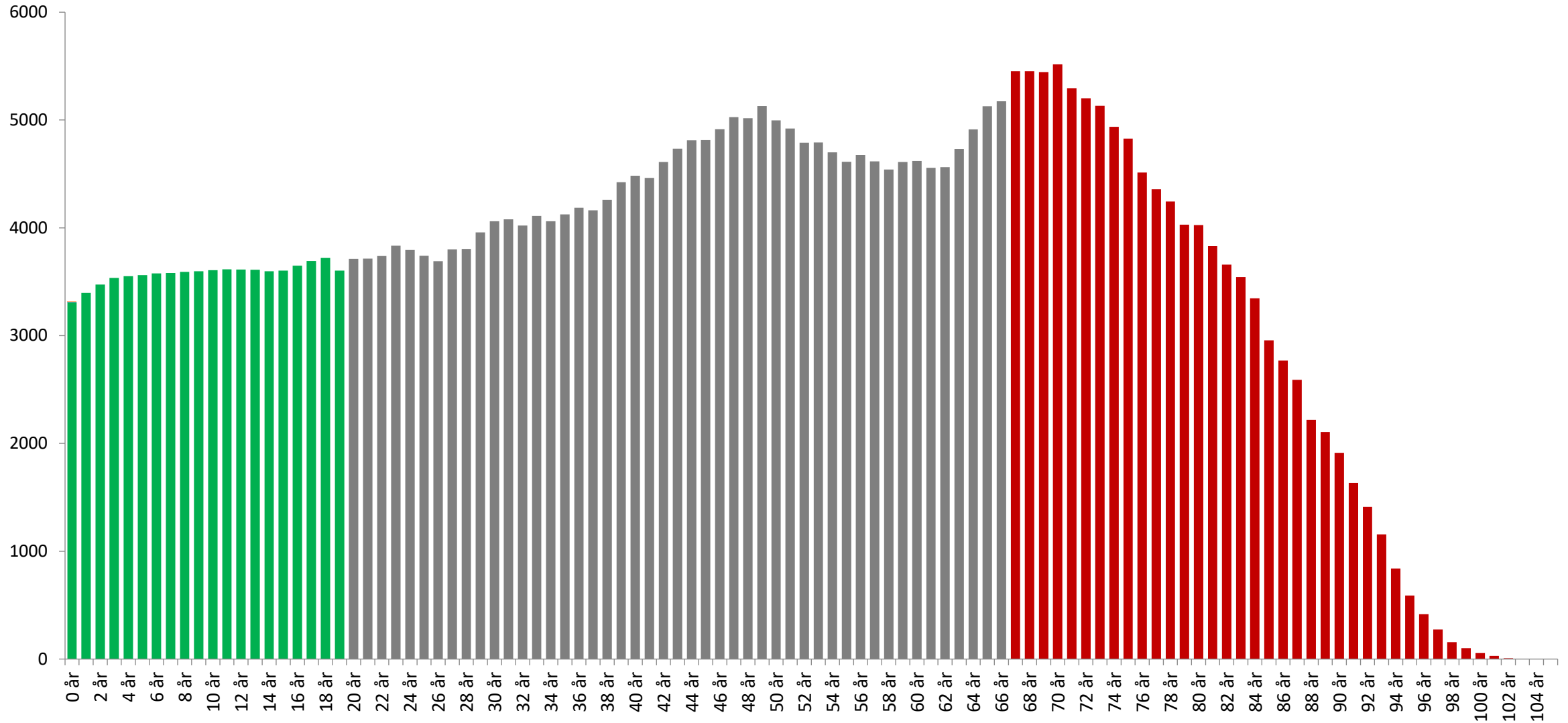
Befolkningen i Innlandet

2030

Befolkningen i Innlandet

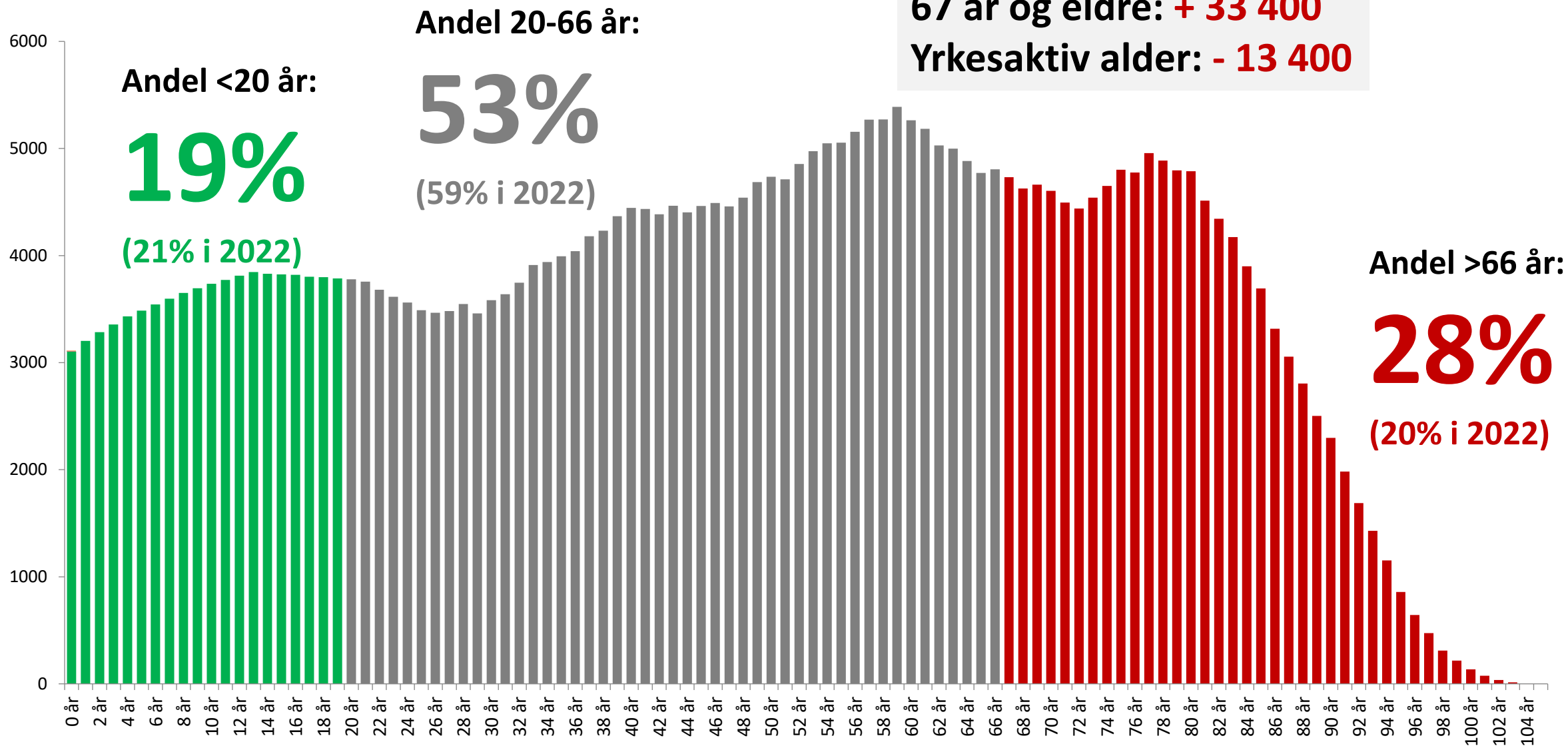
2040

Befolkningen i Innlandet

Befolkningen: + 16 100
67 år og eldre: + 33 400
Yrkesaktiv alder: - 13 400

2050

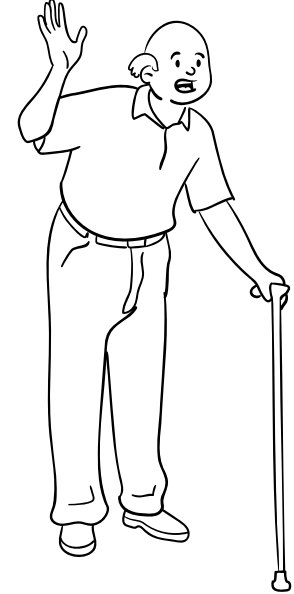
Befolkningen i Innlandet

I dag:

2,9

I yrkesaktiv
alder per
person 67+

2050:

1,9

I yrkesaktiv
alder per
person 67+

Som om ikke det var nok...

All befolkningsvekst fremover kommer i de eldste aldersgruppene

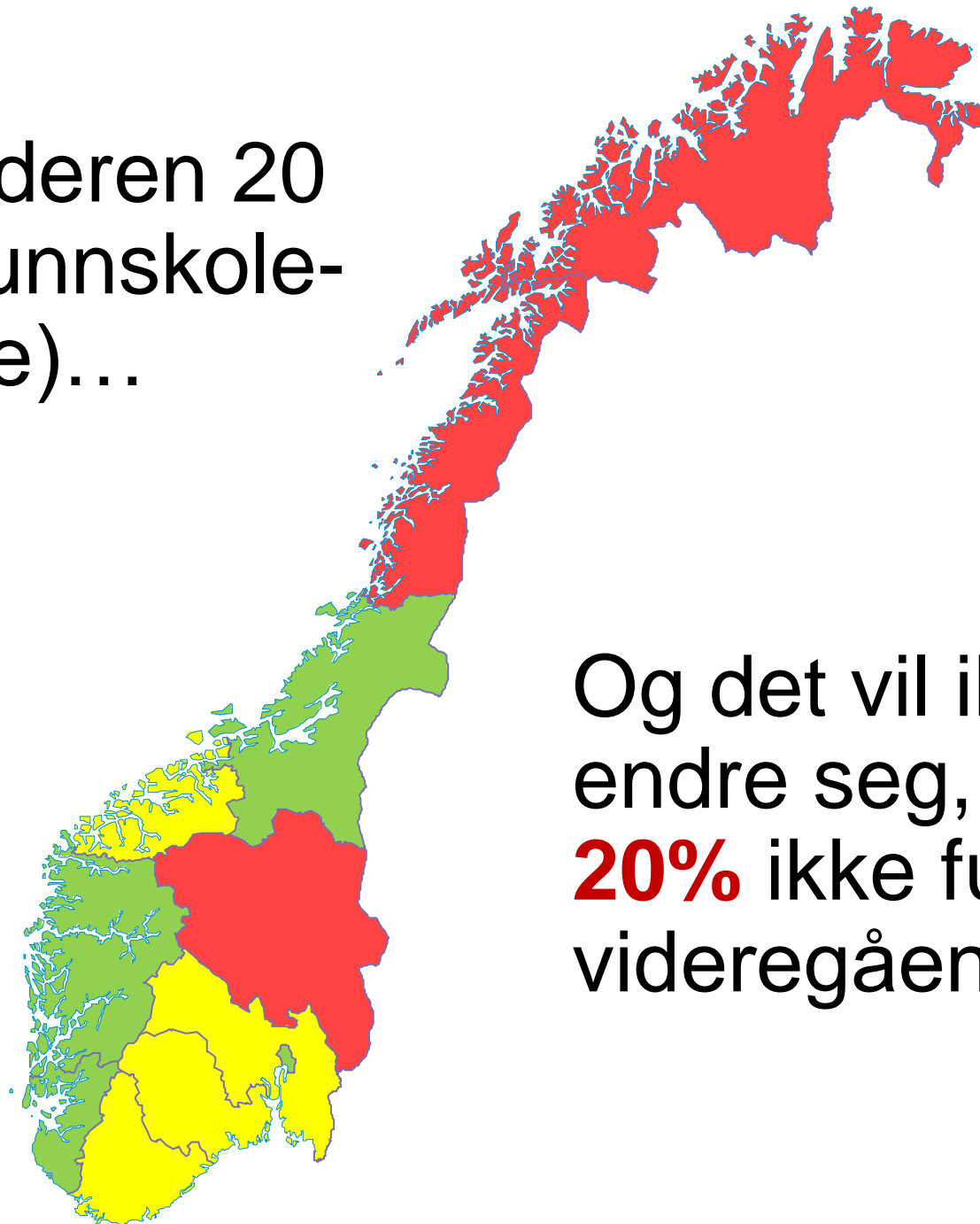
Svært mange har ikke utdanning utover grunnskole eller videregående skole

880 000 personer i alderen 20 år og eldre har kun grunnskole-utdanning (eller mindre)...

➔ **21%**

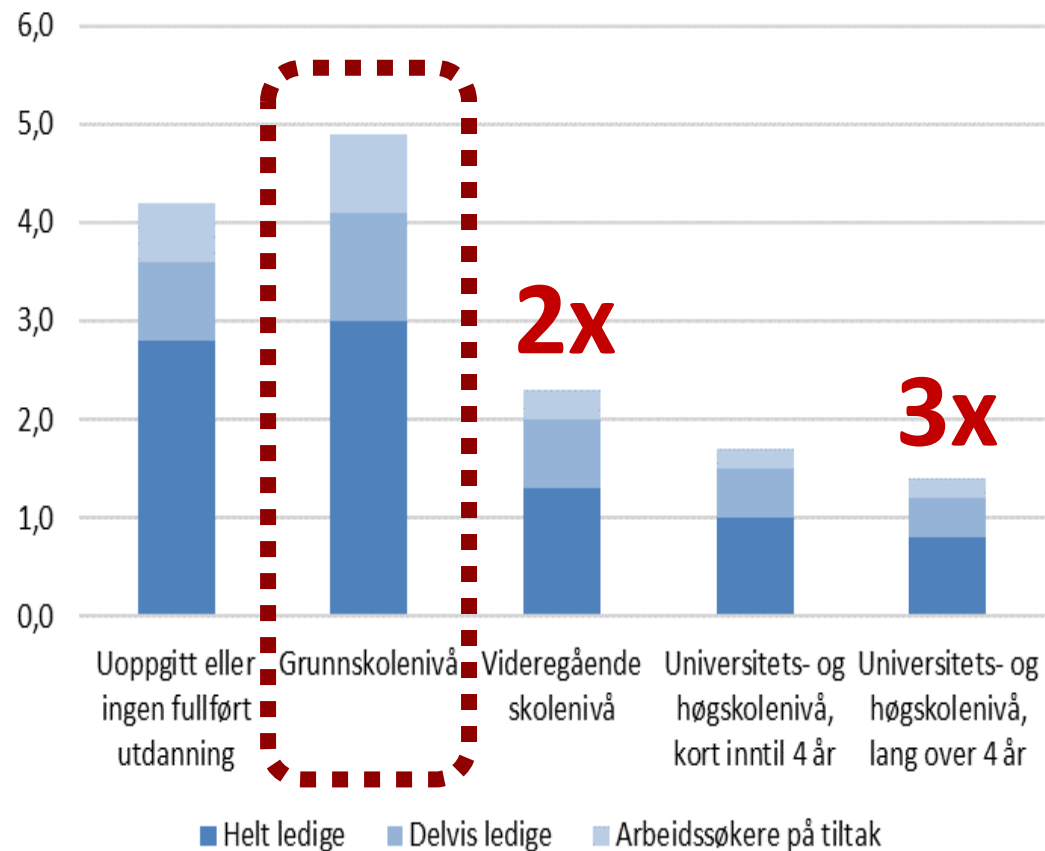
Grunnskole som høyeste fullførte utdanning i befolkningen (over 16 år):

- Under 24%
- 24% – 27%
- Over 27%

Og det vil ikke endre seg, ettersom **20%** ikke fullfører videregående...

Nesten halvparten av arbeidssøkerne har ikke fullført videregående skole

- Mer enn dobbelt så høy ledighet for de uten fullført videregående opplæring
- Tre ganger høyere enn for de med fullført høyere utdanning

Som om ikke det var nok...

All befolkningsvekst fremover kommer i de eldste aldersgruppene

Svært mange har ikke utdanning utover grunnskole eller videregående skole

Norge har verdens høyeste sykefravær, som gir mange på helserelaterte ytelser

Norge er «verdensmestere» i sykefravær

OECD i 2013:

«Norge har det høyeste sykefraværet og de høyeste kostnadene knyttet til fravær i hele OECD...»

OECD i 2013:

«Norge har det høyeste sykefraværet og de høyeste kostnadene knyttet til fravær i hele OECD...»

Human Development Index (HDI) Ranking

From the 2020 Human Development Report

Search in table

Page 1 of 19

Rank

1

Country

Norway

HDI value (2019)

0.957

SOL

Min feed

Logg Inn

Verdens beste land å bo i

Norge topper FN-kåring for 15. år på rad

FN kårer nok en gang Norge til verdens beste land å bo i. Samtidig er nye typer ulikheter i samfunn verden over i ferd med å utvikle seg, ifølge FN-rapporten.

NRK

Logg inn

Urix

Nyhetsbrev

Urix forklarer

Korrespondentbrevet

Norge topper kåring over verdens beste helsevesener

Norge klatrer fra en delt fjerdeplass til toppen på en stor undersøkelse over helsevesenet i rike land. Landet som bruker klart mest penger på helse, havner desidert sist.

- Nordmenn har veldig lav moral

Publisert: for 5 år siden
Sist oppdatert: for 5 år siden

Carina Charlotte Carlsen
Tips meg

Del på Facebook

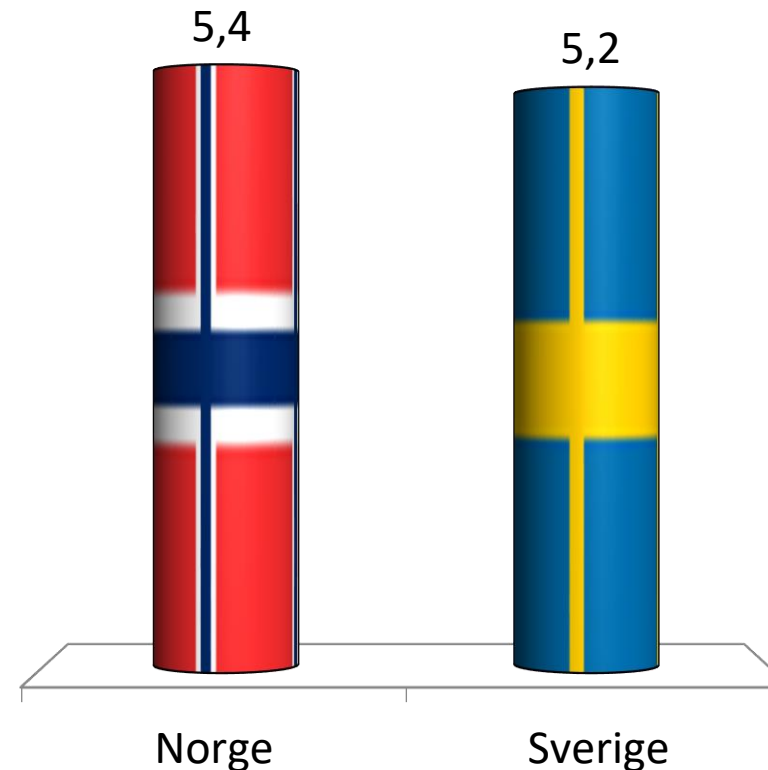
Del på Twitter

Svenskene ler godt av syke nordmenn.

«Nordmenn har veldig lav moral og er trolig blant de sykeste menneskene i verden.»

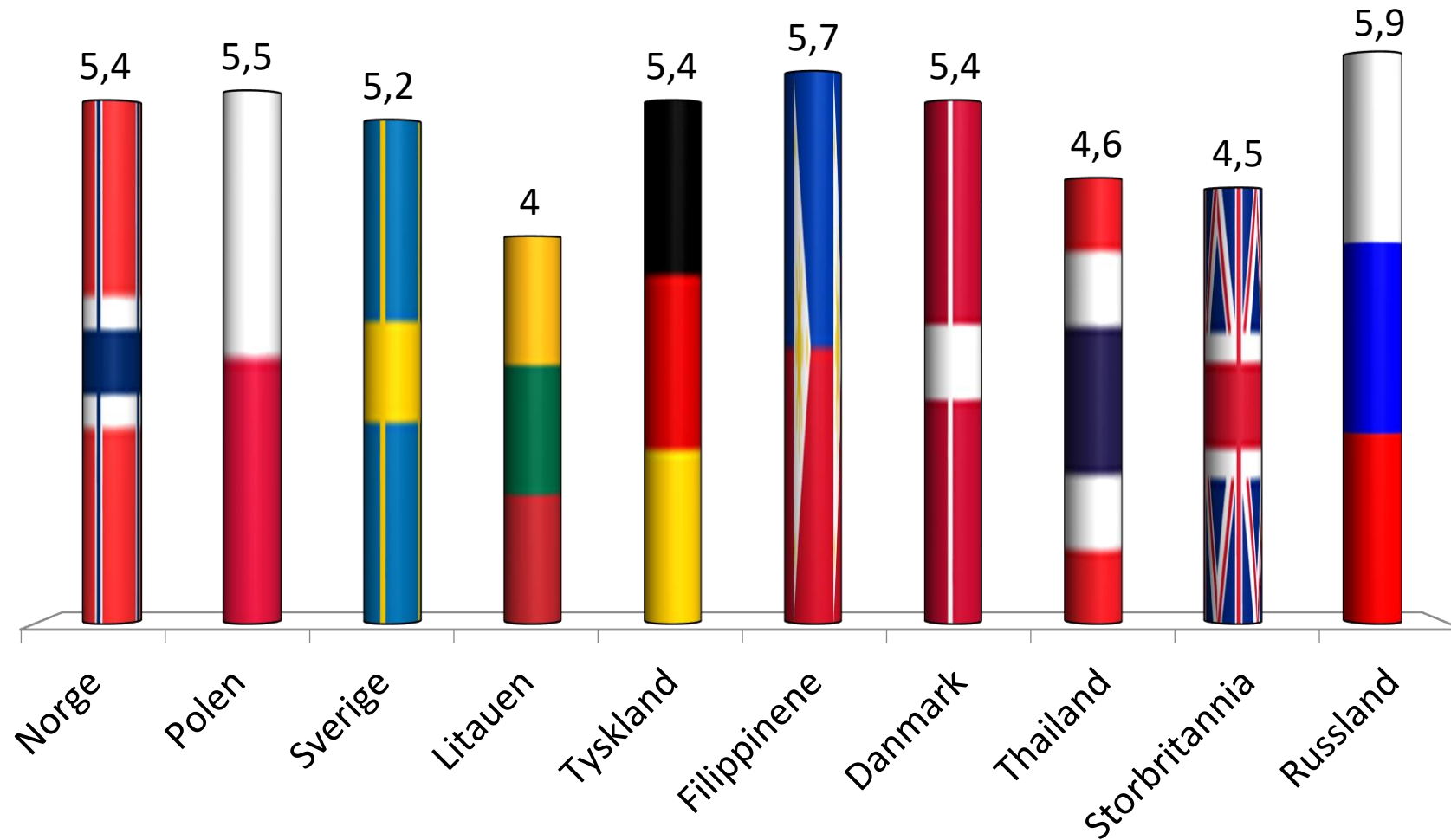
Nordmenn er dobbelt så syke som svenskene.

Etter at Nettavisen NA24 tidligere denne måneden [skrev om](#) det store spriket i sykefravær sammenlignet med nabolandet vårt, Sverige, ler de godt av oss.

Legemeldt sykefravær i prosent av avtalte dagsverk fordelt på fødeland, 3kv 2017

Nordmenn sykere enn andre?

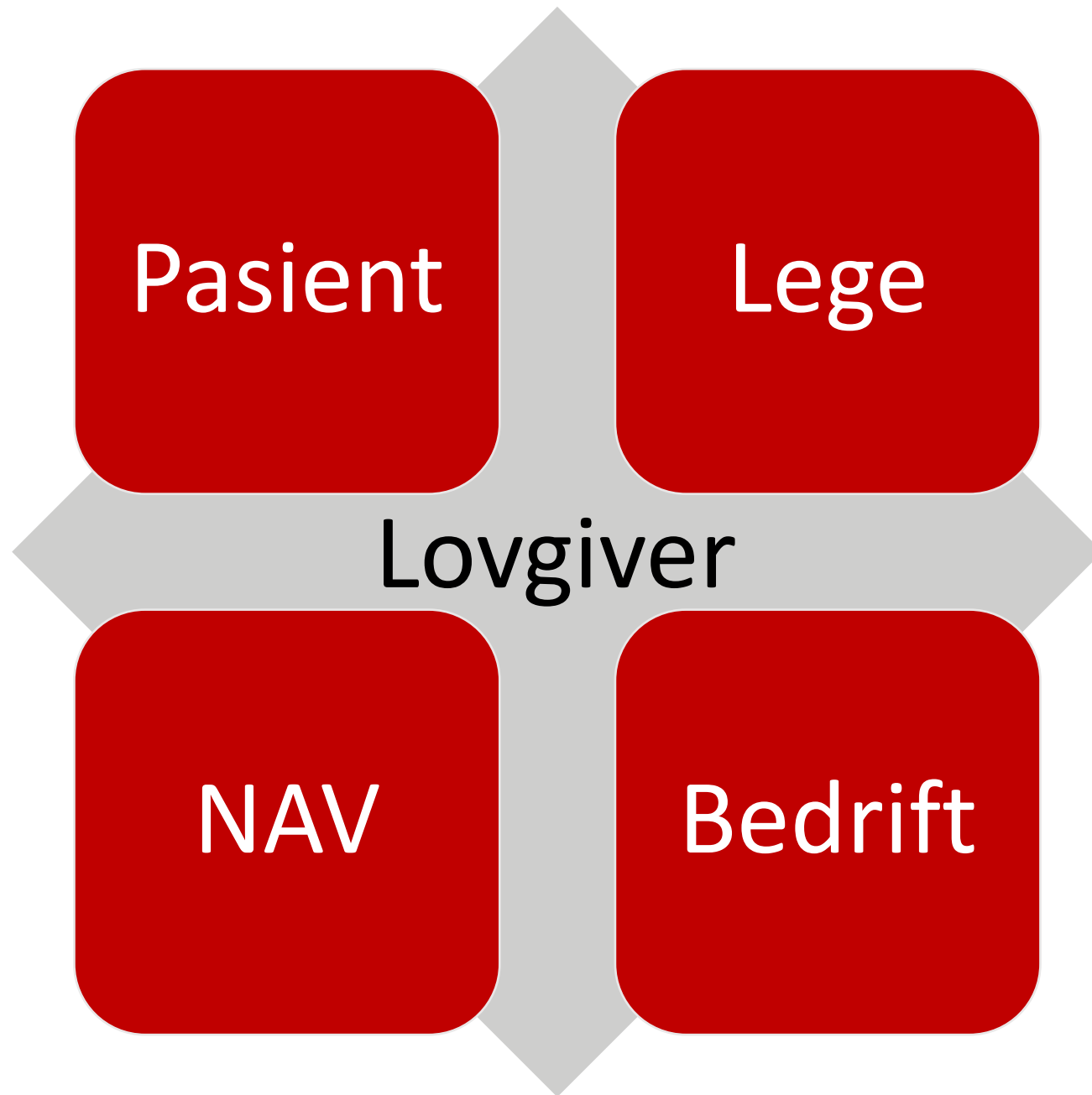

Legemeldt sykefravær i prosent av avtalte dagsverk fordelt på fødeland, 3kv 2017
Fødeland rangert etter antall avtalte dagsverk totalt.

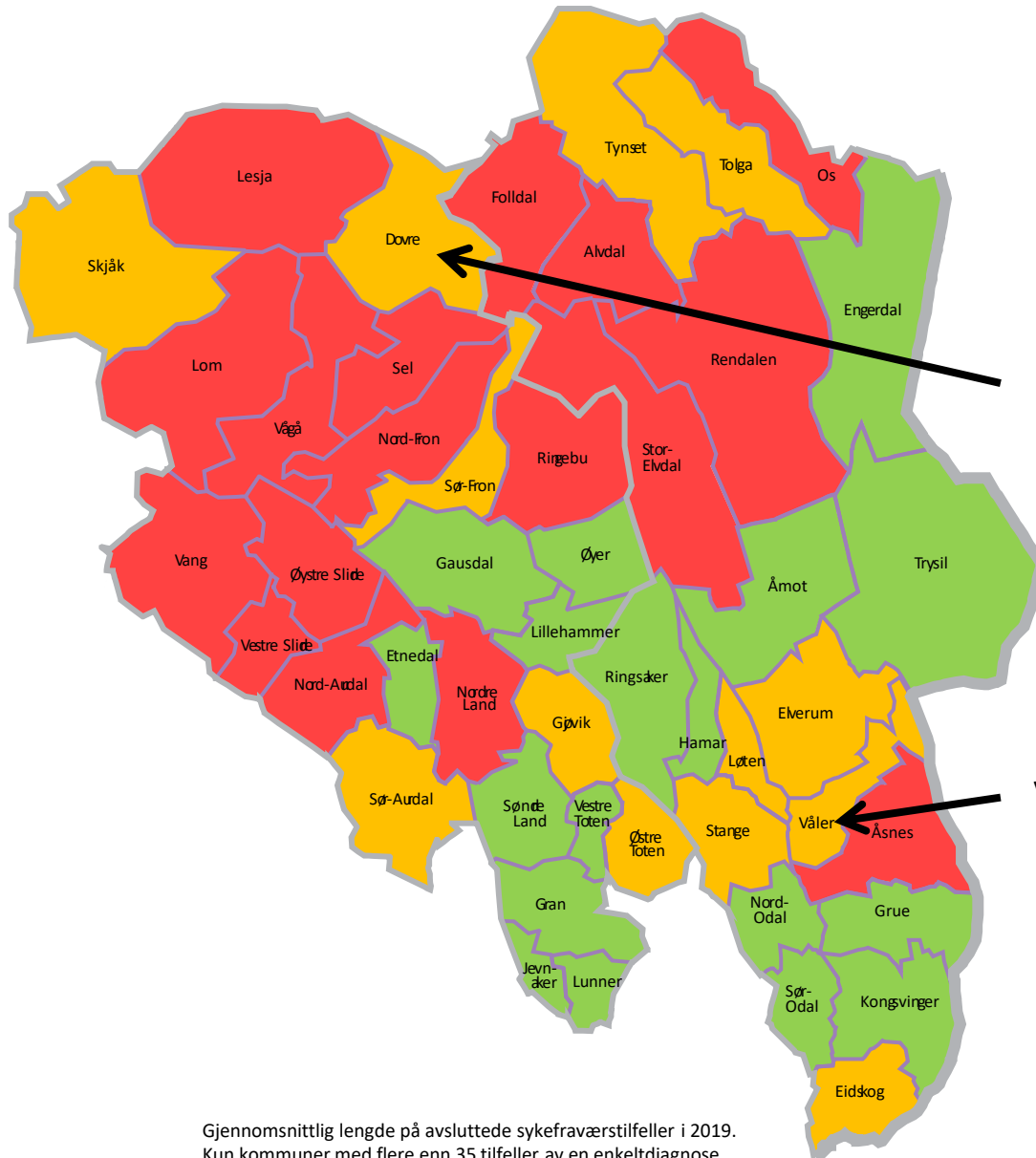
HELE NORGE

Sykmeldingspraksis: L02, L03 og L84

«Vondt i ryggen har flere ulike kode- muligheter, der i hvert fall 3 alternativer er mye brukt. Disse er ikke presise og blir brukt om hverandre: L02 Rygg symptomer/plager L03 Korsrygg symptomer/plager L84 Ryggsyndrom uten smerteutstråling» (NAV rådgivende overlege)

Dovre

(16 dager)

January						
S	M	T	W	T	F	S
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

February						
S	M	T	W	T	F	S
	1	2	3	4		
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28				

March						
S	M	T	W	T	F	S
		1	2	3	4	
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

April						
S	M	T	W	T	F	S
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

May						
S	M	T	W	T	F	S
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

June						
S	M	T	W	T	F	S
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30

Våler

(77 dager)

January						
S	M	T	W	T	F	S
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

February						
S	M	T	W	T	F	S
	1	2	3	4		
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28				

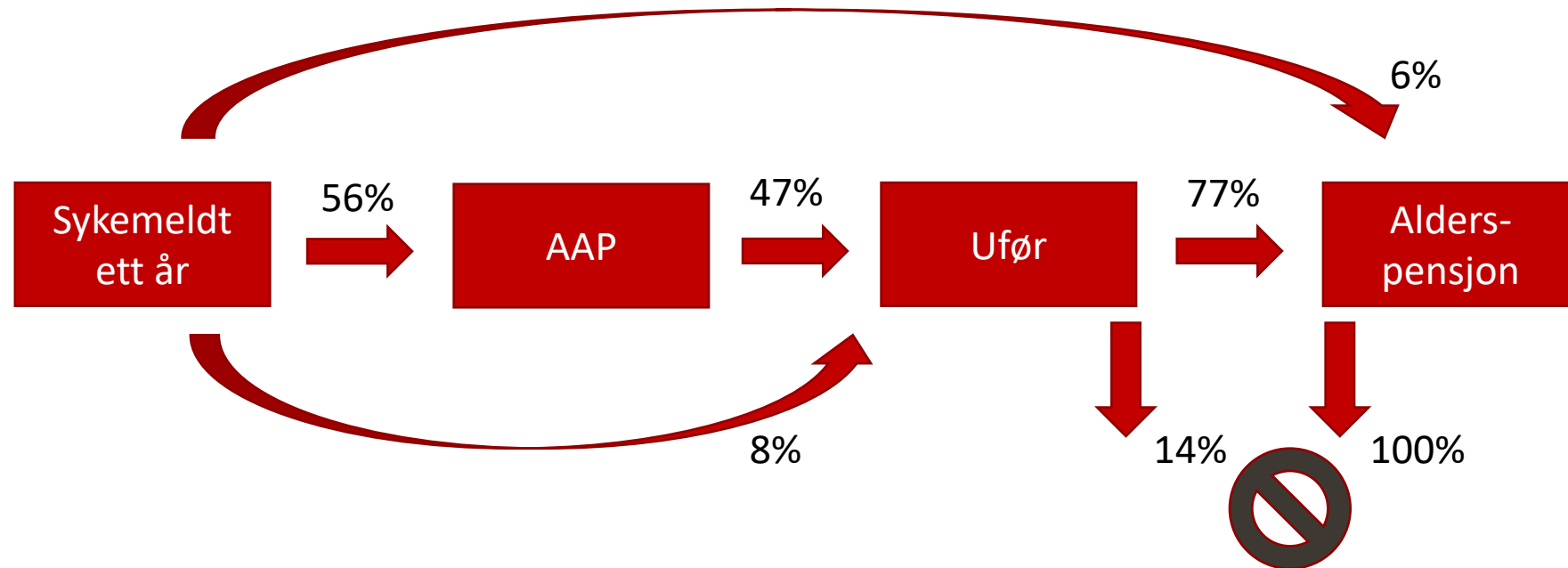
March						
S	M	T	W	T	F	S
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

April						
S	M	T	W	T	F	S
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

May						
S	M	T	W	T	F	S
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

June						
S	M	T	W	T	F	S
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30

Det høye norske sykefraværet er bekymringsfullt fordi vi vet at lange sykefravær kan lede til uføretrygd...

I Norge er 10,5% uføretrygdede. **I Innlandet er andelen 14,1%** (kun slått av Agder som har 14,2%).

...og gir en
svært krevende
situasjon på
mange
arbeidsplasser

Nadia må takle sykehuskrisen hver dag: – Har ni hull i vaktplanen på et døgn

Sykehusene i nord sliter med bemanningskrise, høyt sykefravær og for mange innlagte pasienter.

Susanne Skjåstad Lysvold
Journalist

Helge Lyngmoe
Journalist

Marius Eriksen Guttormsen
Journalist

Vi rapporterer fra Stokmarknes

Publisert 24. jan. kl. 06:13
Oppdatert 24. jan. kl. 10:27

BEKYMRET: – Det er utfordrende å få folk til ta ekstravakter. De er slitne og vi har et ansvar for å ta vare på de ansatte vi har. Da må starte å ringe folk, de som har sluttet, sykepleierstudenter og andre som kan ta ei vakt, forteller enhetsleder Nadia Sørensen ved Nordlandssykehuset i Vesterålen.

FOTO: HELGE LYNGMOE / NRK

Gjett hvor mange dagsverk som gikk tapt til legemeldt sykefravær i Innlandet i 2022?

2 100 000 dagsverk

Det tilsvarer over **9 000 årsverk**

Fem kommuner i Norge har over 20 prosent uføre

10,4 prosent av arbeidsstyrken i landet er uføre. I fem kommuner er uføreandelen på over 20 prosent.

4 av 5 er i Innlandet

12/04/2021 07:54

Del

I Søndre Land (21,5), Våler (21,1), Åsnes (20,1) og Eidskog (20,4), alle i Innlandet, og Iveland (20,1) i Agder er andelen over 20 prosent, skriver [P4](#).

«Vi kan slå fast at flere forhold enn bare sykdom forklarer utviklingen i antall uføre» (Kjell Vaage, UiB)

- 3% av unge uten uføretrygd foreldre er selv uføre, mens 9% av de som har uføre foreldre er selv ufør. Andelen øker med alder. (1)
- Desto yngre barna var da mor eller far ble uføretrygdet, desto mer risiko for selv å bli uføre har de. (2)

Flere studier har vist at barn får høyere risiko for selv å bli uføretrygdet hvis foreldrene blir det i løpet av barndommen. Eldre søsken påvirkes mindre enn yngre. Barn med uføretrygdet far har dobbelt så høy risiko som andre for selv å bli uføretrygdet. (Foto: Maskot, NTB scanpix)

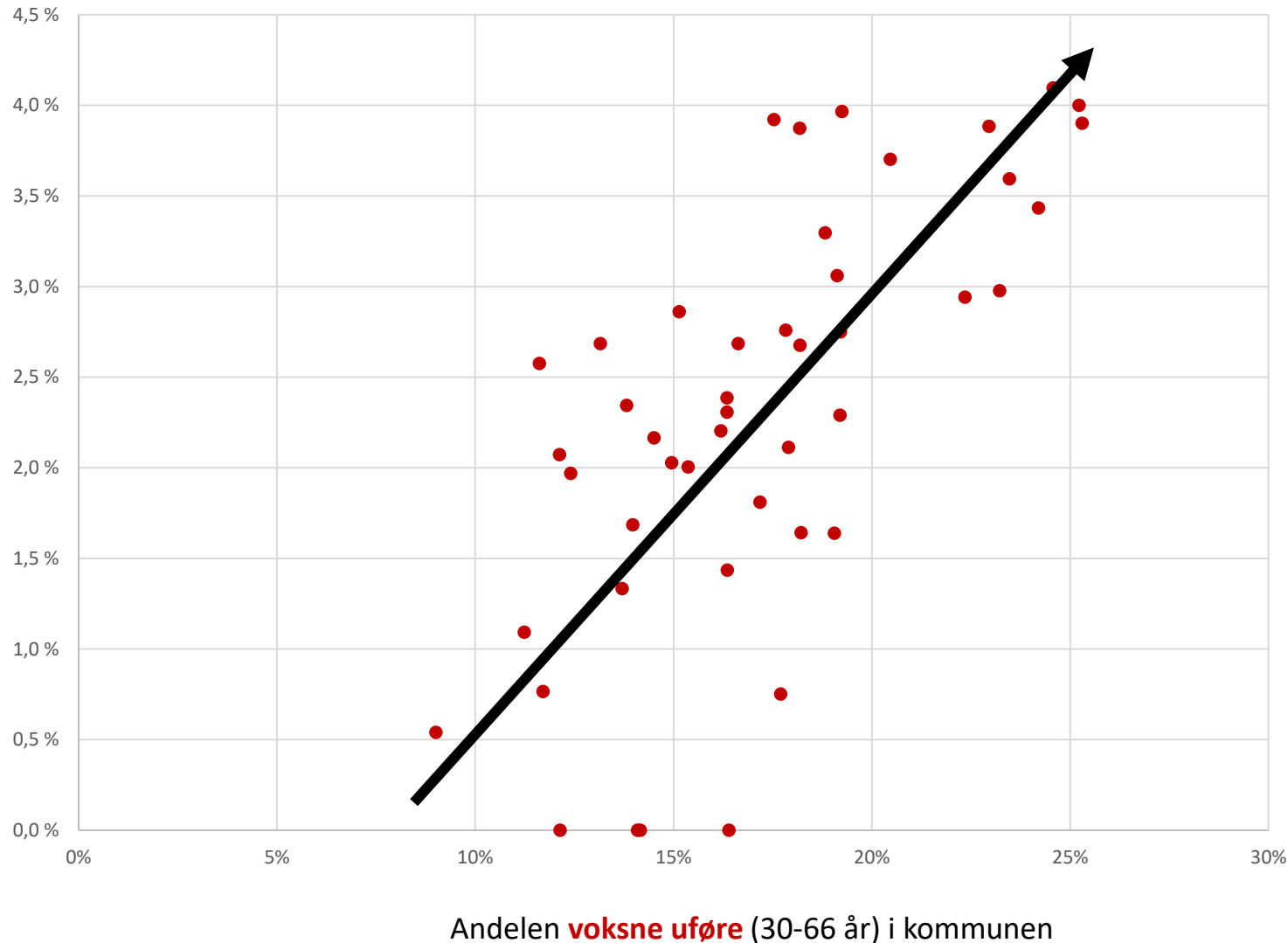
Barn arver risiko for uføretrygd av foreldrene

Sykdom alene kan ikke forklare at så mange blir uføretrygdet i Norge. Risikoen dobles hvis far er uføretrygdet.

1) Kostøl (SSB), Dahl (UC San Diego) og Mogstad (U Chicago)

2) Vaage (UiB), Bratberg og Nilsen (NHH)

Det er nemlig en klar sammenheng mellom andelen voksne og andelen unge uføre i kommunene i Innlandet...

Som om ikke det var nok...

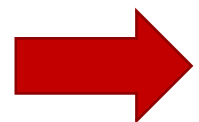
All befolkningsvekst fremover kommer i de eldste aldersgruppene

Svært mange har ikke utdanning utover grunnskole eller videregående skole

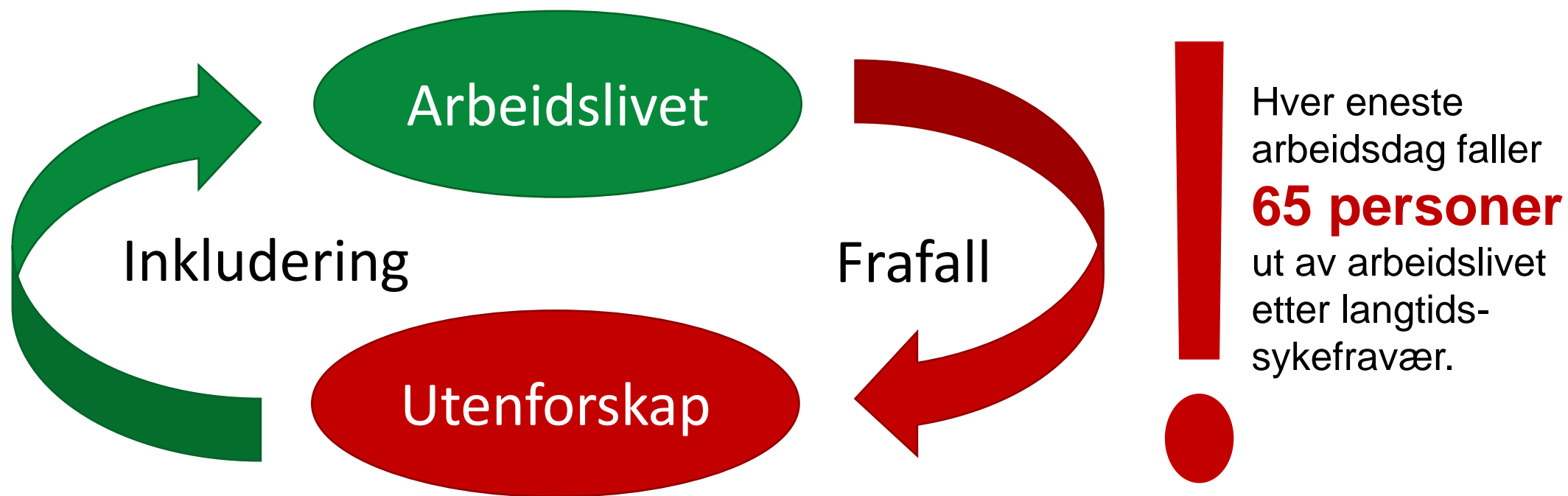

Norge har verdens høyeste sykefravær, som gir mange på helserelaterte ytelser

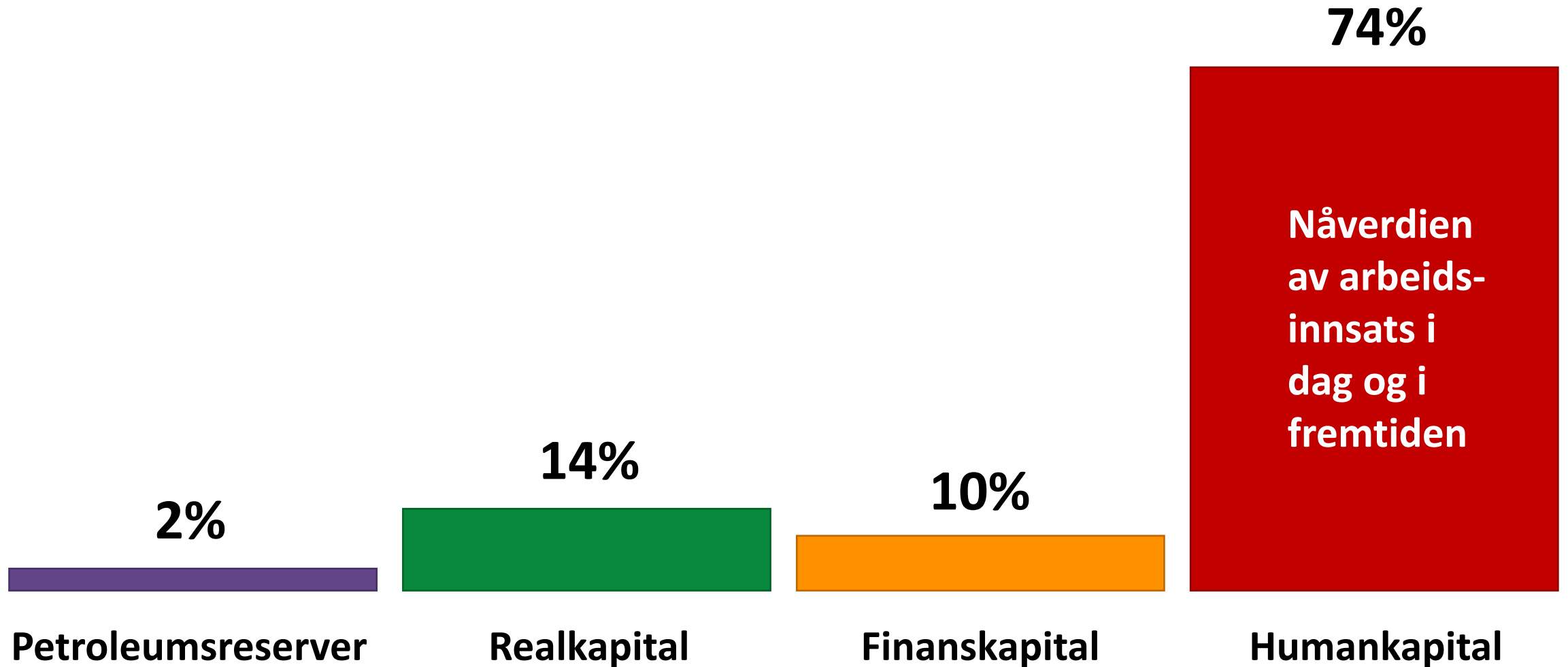
Større konkurranse om arbeidskraften

Det gir Norge en betydelig samfunnsutfordring:

Hvordan **redusere utenforskap** gjennom **økt inkludering** og **reduisert frafall** for å få flere i arbeid, og få arbeidstakerne til å stå **lenger i arbeid**?

Hva skal Norge leve av? Hva er nasjonalformuen vår?

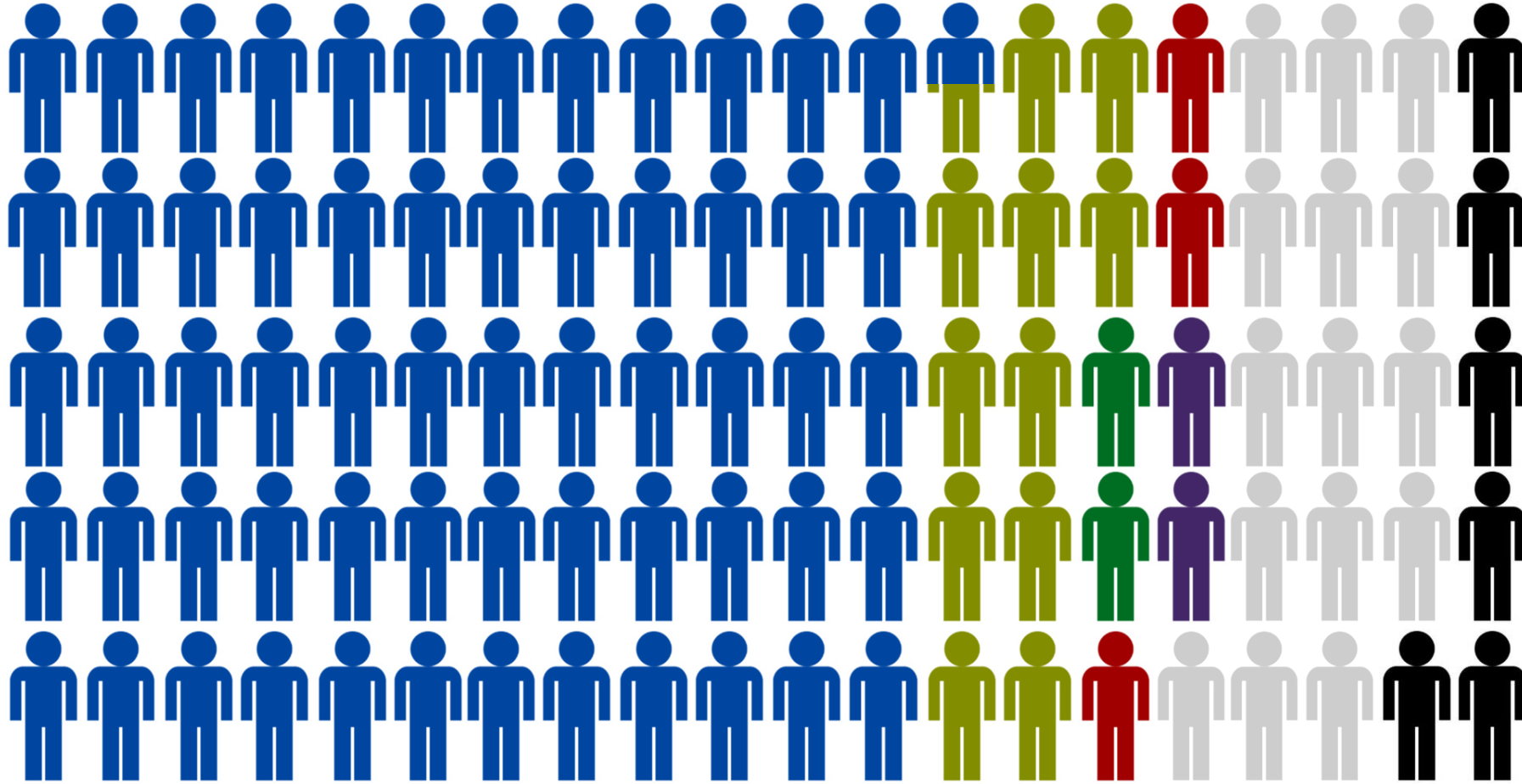

Og Innlandet har
mange mennesker
i yrkesaktiv alder i
utenforskap...

Arbeid, utdanning, trygd og utenforskap

 = 1%

Heltidsarbeid (60,4%)

Kun utdanning (1,8%)

Selvstendig (3,1%)

Pensjon (2%)

Kun trygd (15,2%)

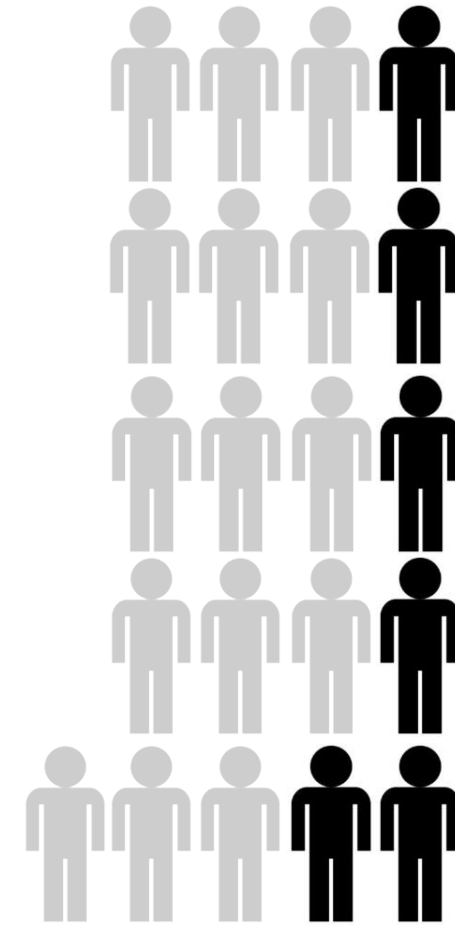

Ingenting (5,9%)

21,1% av alle 20-66 år

46 300

personer

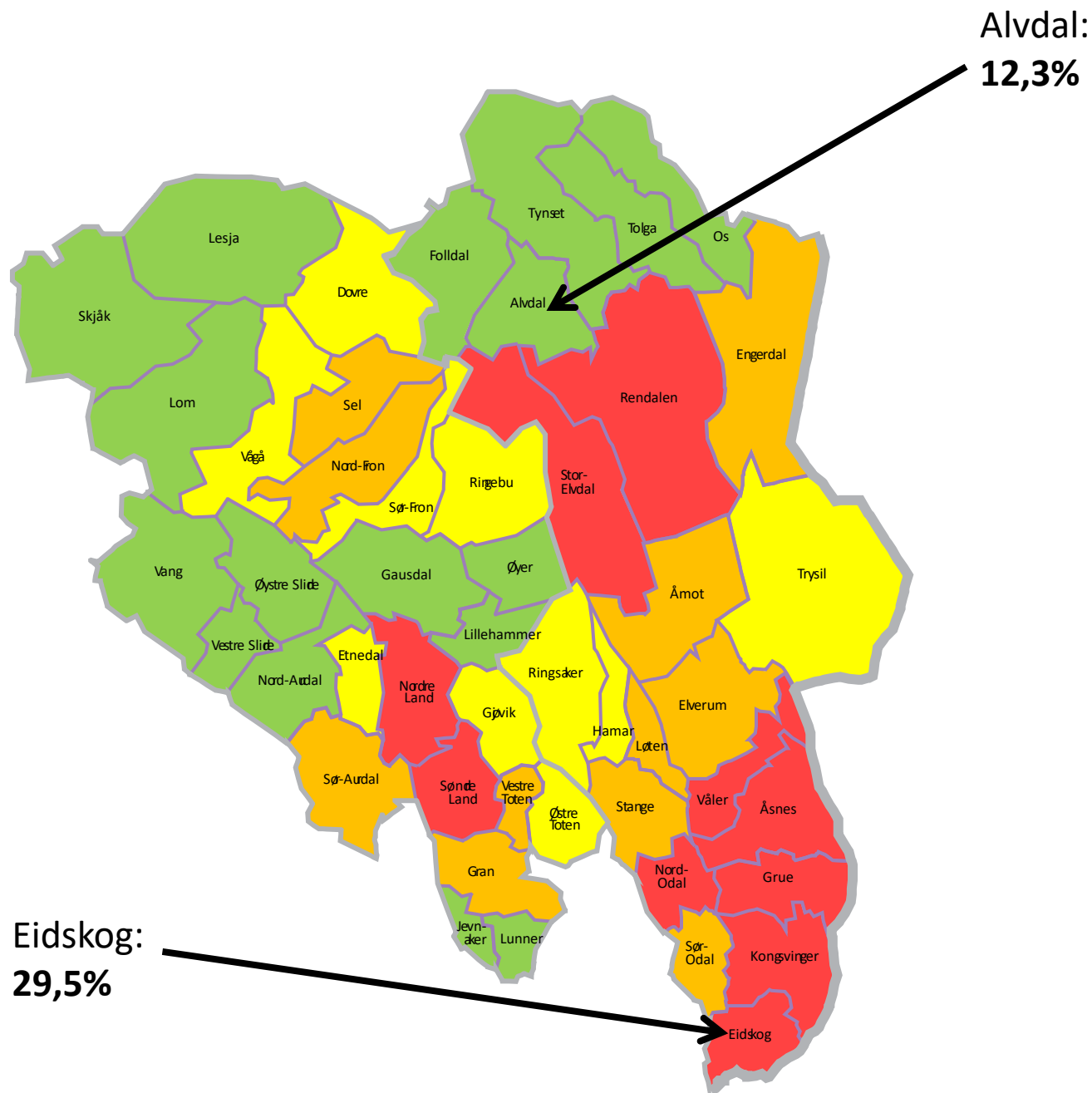
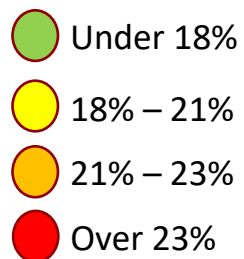

 Kun trygd (15,2%)

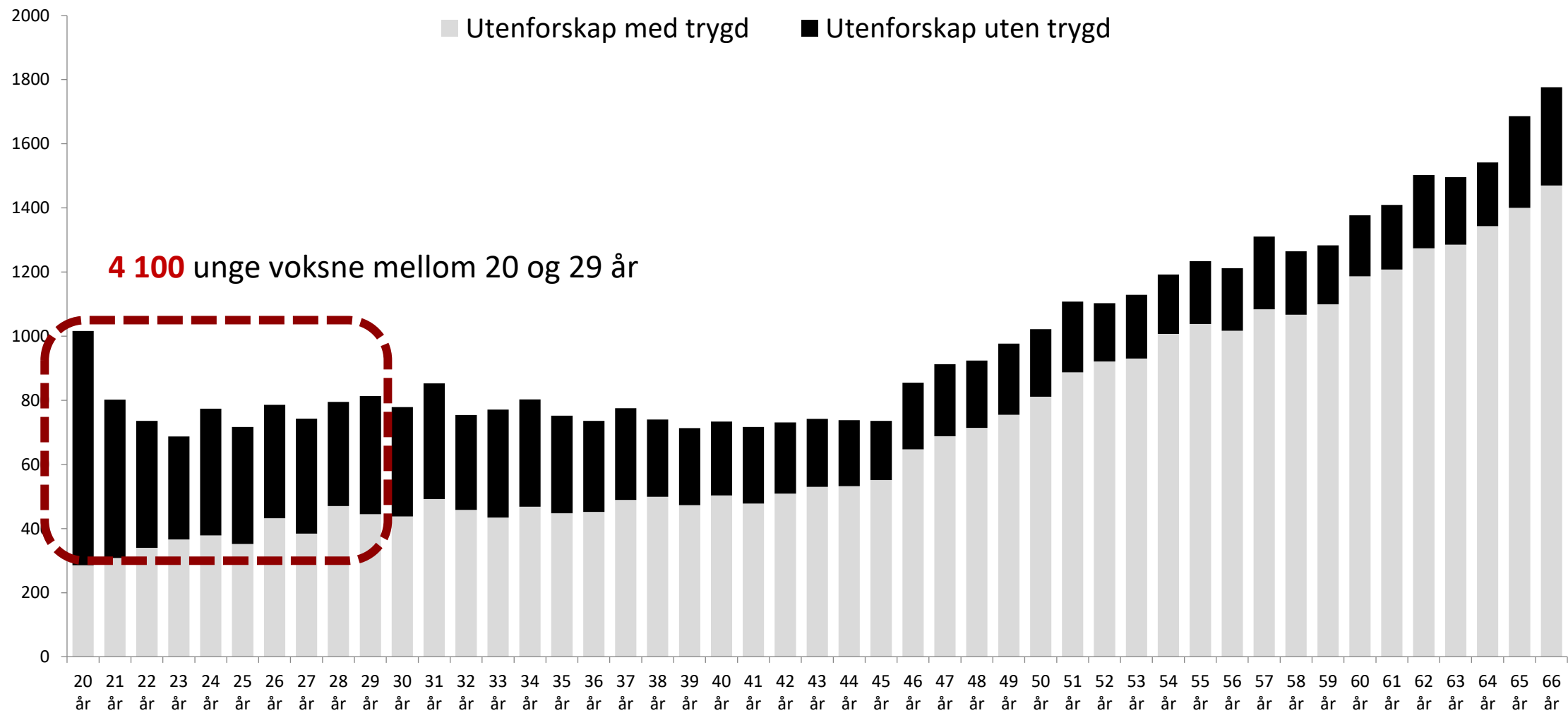
 Ingenting (5,9%)

Utenforskap i Innlandet (20-66 år)

Innlandet: **21,1%**

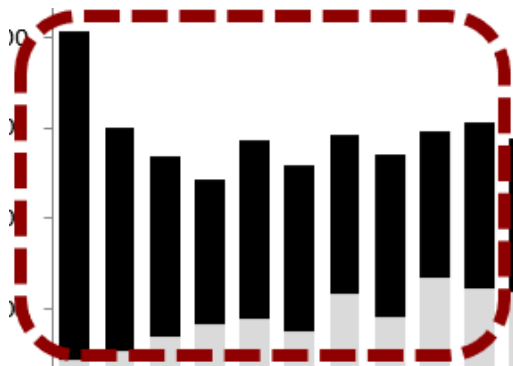

Utenforskap finnes i alle aldersgrupper i Innlandet

Hvor mange personer må alle virksomheter med minst 10 ansatte i Innlandet inkludere for å løfte disse ungdommene ut av utenforskap?

4 100 unge voksne mellom 20 og 29 år

Det er **4 501** virksomheter med minst 10 ansatte i Innlandet. Kilde: SSB

Hva hindrer personer i å tre ut av utenforskap og inn i arbeid og aktivitet?

De vil ikke komme inn

(mangler motivasjon)

Motivasjon / insentiver / vilje

- Trygdenivå
- Skatt på inntekt
- Andre inntekter
- Inntekt andre i husstanden
- Aktivitetsplikt

De kan ikke komme inn

(mangler kvalifikasjoner)

Kvalifikasjoner / situasjon / evne

- Utdanning
- Ferdigheter
- Språk
- Helse
- Barn og hjem
- Mobilitet

De får ikke komme inn

(mangler muligheter)

Muligheter

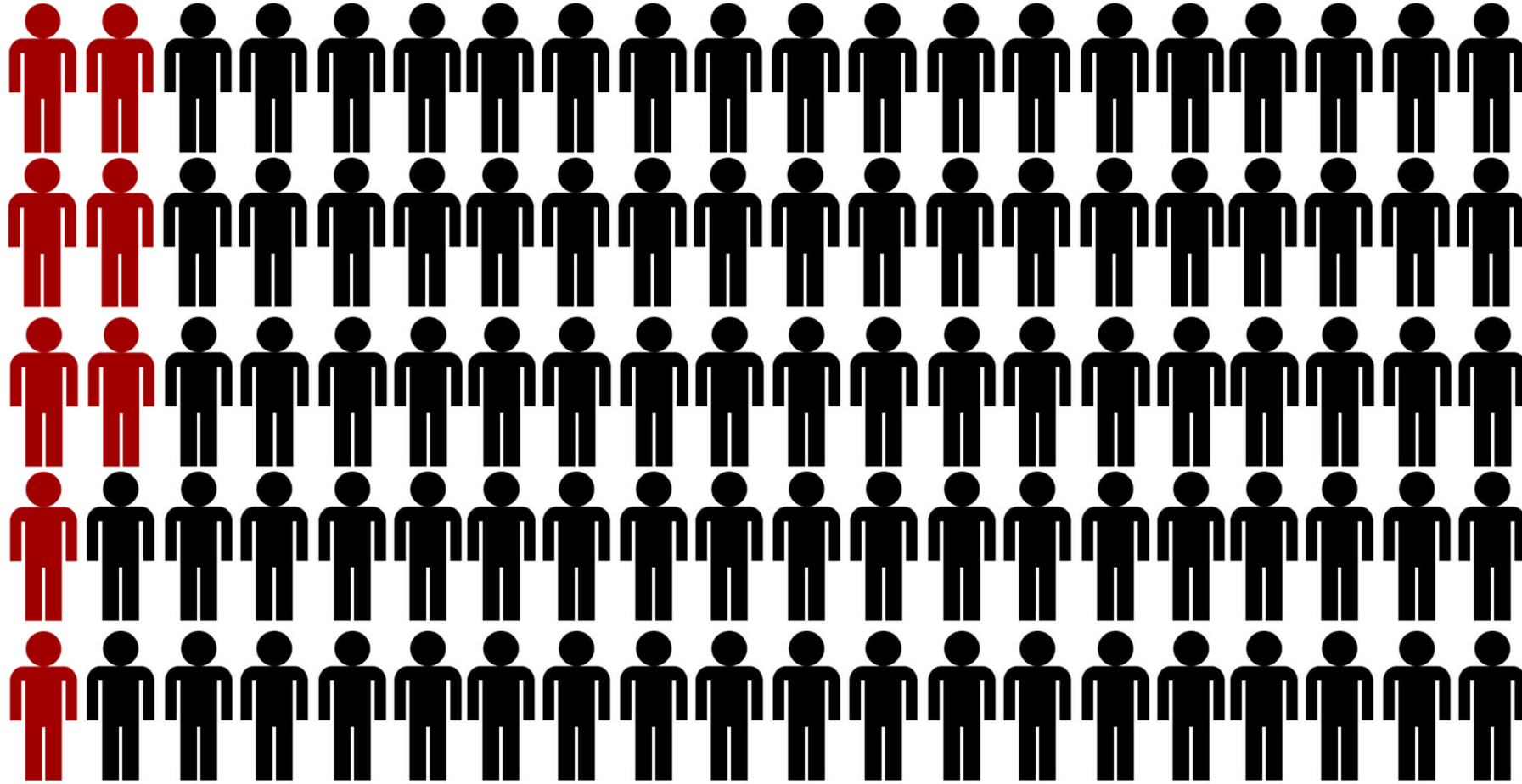
- Ledighetsnivå
- Lønnsnivå
- Bedriftenes situasjon og behov
- Læringsplasser
- Deltidsstillinger

Det er kun *tverrsektorielt samarbeid* som kan redusere eller fjerne disse hindringene...

Blant de **46 300** i Innlandet som er i utenforskap...

8%

...er bare **3 700** registrert som arbeidsledige hos NAV

Mange på utsiden av arbeidslivet vårt opplever stor avstand til de kravene arbeidsgiverne setter...

Krav til:

- Utdanning
- Ferdigheter
- Språk
- Helse
- mm

Gap mellom tilbud og etterspørsel

Mange på utsiden av arbeidslivet vårt opplever stor avstand til de kravene arbeidsgiverne setter...

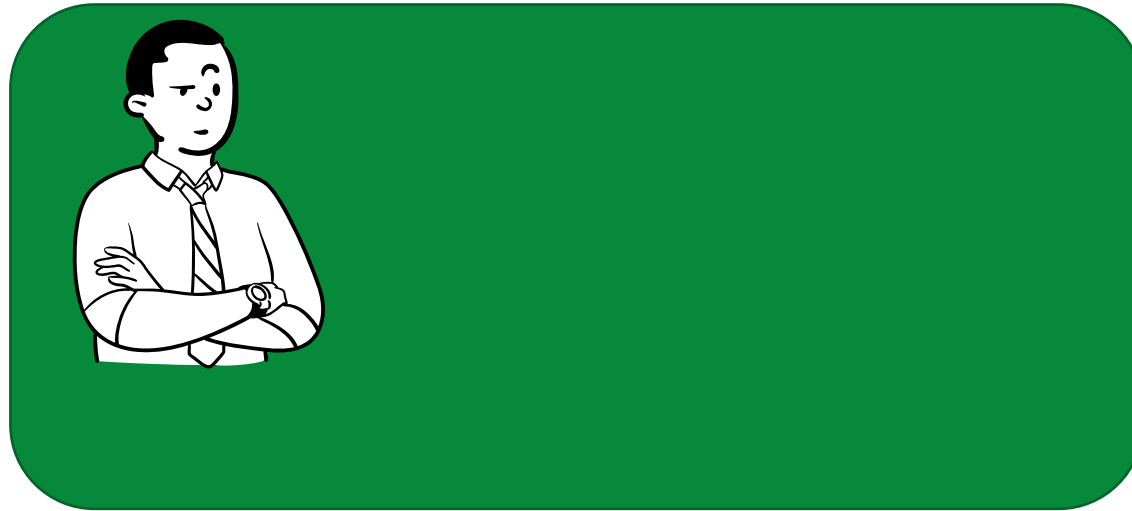
Krav til:

- Utdanning
- Ferdigheter
- Språk
- Helse
- mm

Svaret har vært kvalifisering gjennom tiltak og virkemidler

Mange på utsiden av arbeidslivet vårt opplever stor avstand til de kravene arbeidsgiverne setter...

Krav til:

- Utdanning
- Ferdigheter
- Språk
- Helse
- mm

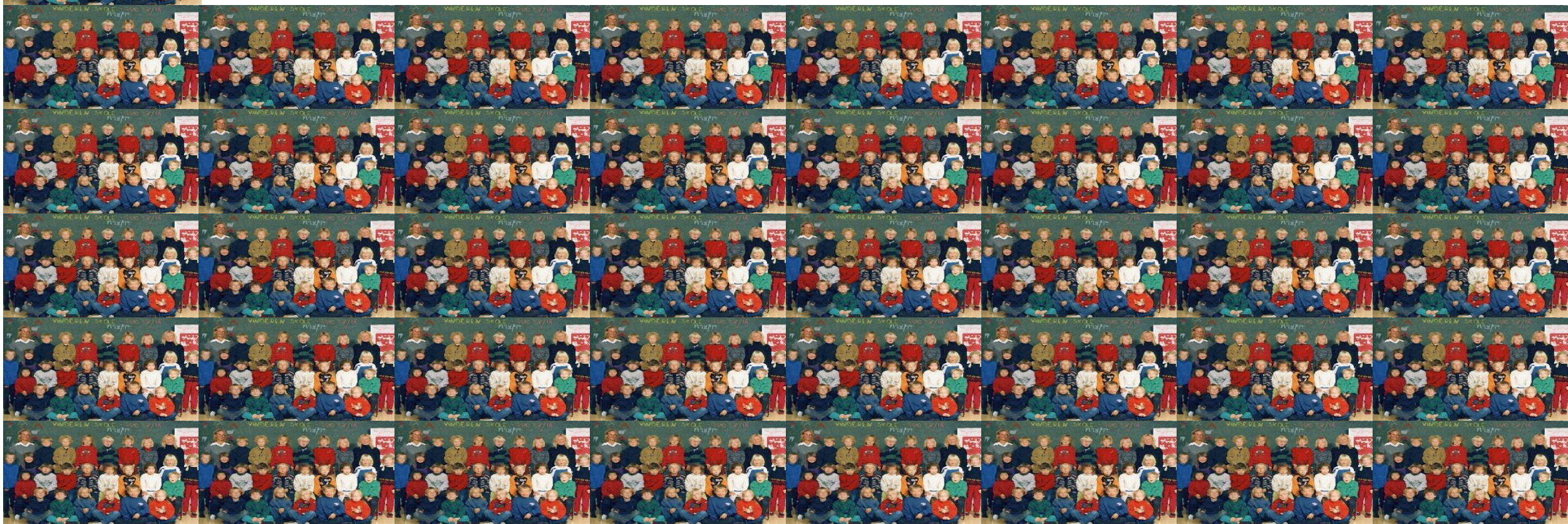
Men kan ikke arbeidsgiverne også senke kravene, øke opplæringen, osv?

Si hei til barna født i 1992...

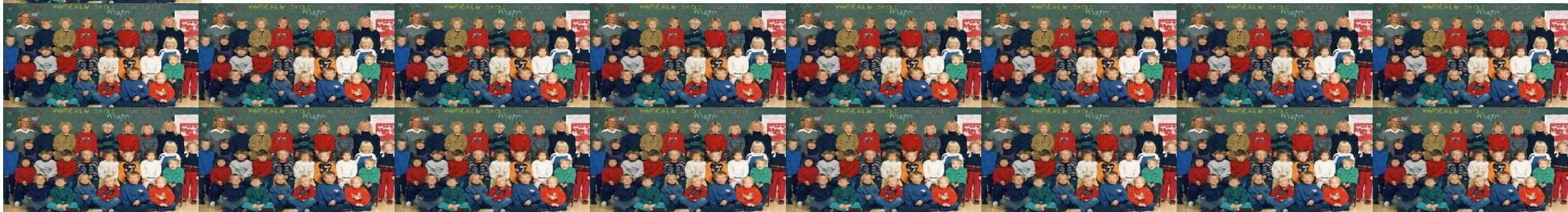
I desember 2010, 18 år gamle, var **984** ungdommer fra 92-årgangen mottakere av sosialhjelp i Norge

Det er **41** hele skoleklasser som 1A på Vinderen Skole

7 år senere, i desember 2017, 25 år gamle, hvor mange tror dere fortsatt er trygdemottakere?

440. Det er 18,3 hele skoleklasser som 1A på Vinderen Skole

45%...

Utfordringen:

(min mening...)

Psykiske lidelser og manglende gjennomføring av videregående

63 000 unge voksne med helse relatert fravær

20% fullfører ikke videregående skole

Høy arbeidsledighet og dårlig tilknytning til arbeidslivet

2-3x høyere arbeidsledighet uten videregående

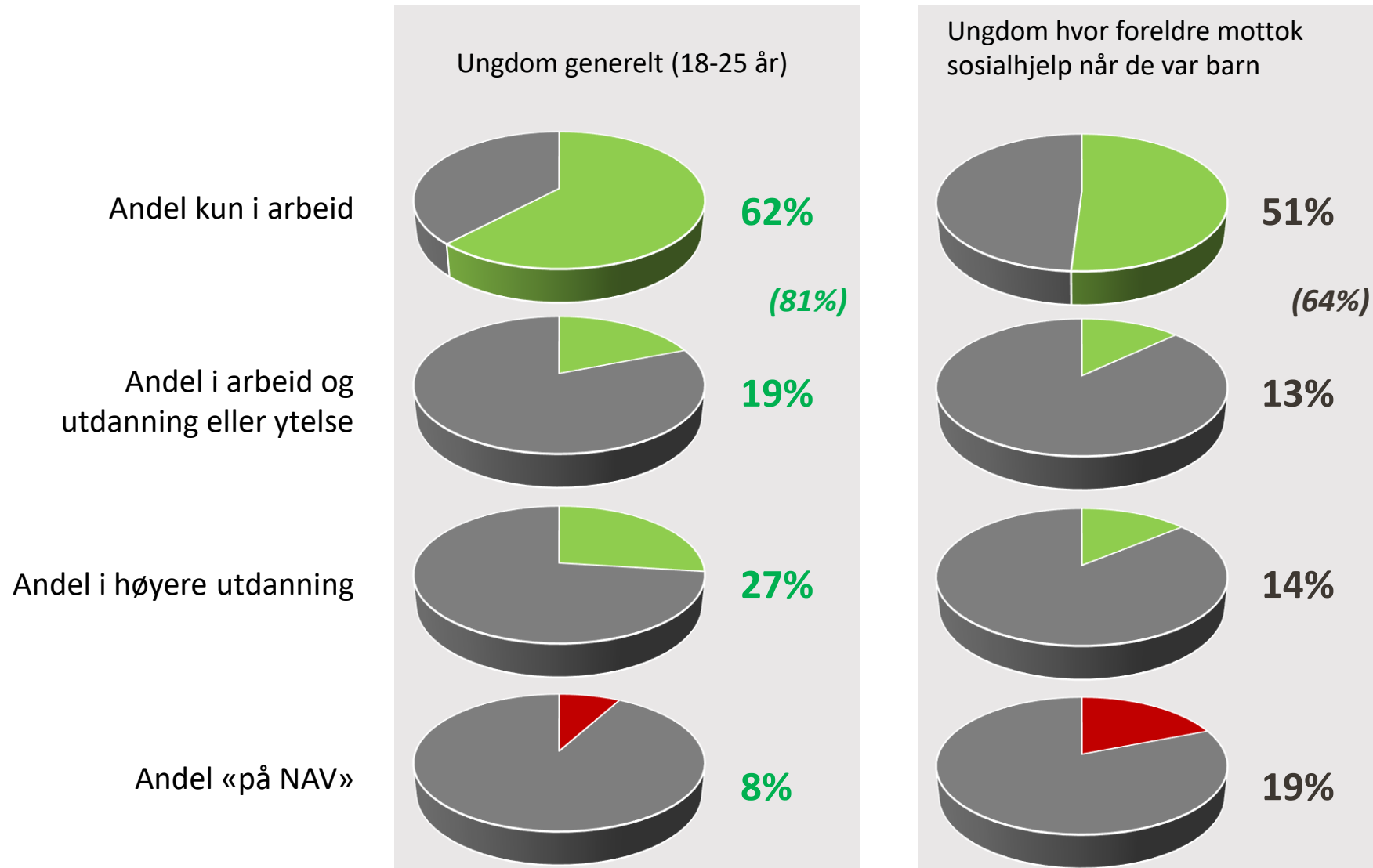
Nedgang i grad av stabil arbeidstilknytning

Økt utenforskap og vedvarende lavinntekt (fattigdom)

110 000 unge voksne i utenforskap

42% av husstander uten arbeid lever i fattigdom

Omgivelsene man vokser opp i har nemlig noe å si...

Og det er mange barn i Innlandet som står i fare for å havne i lignende situasjon når de blir voksne...

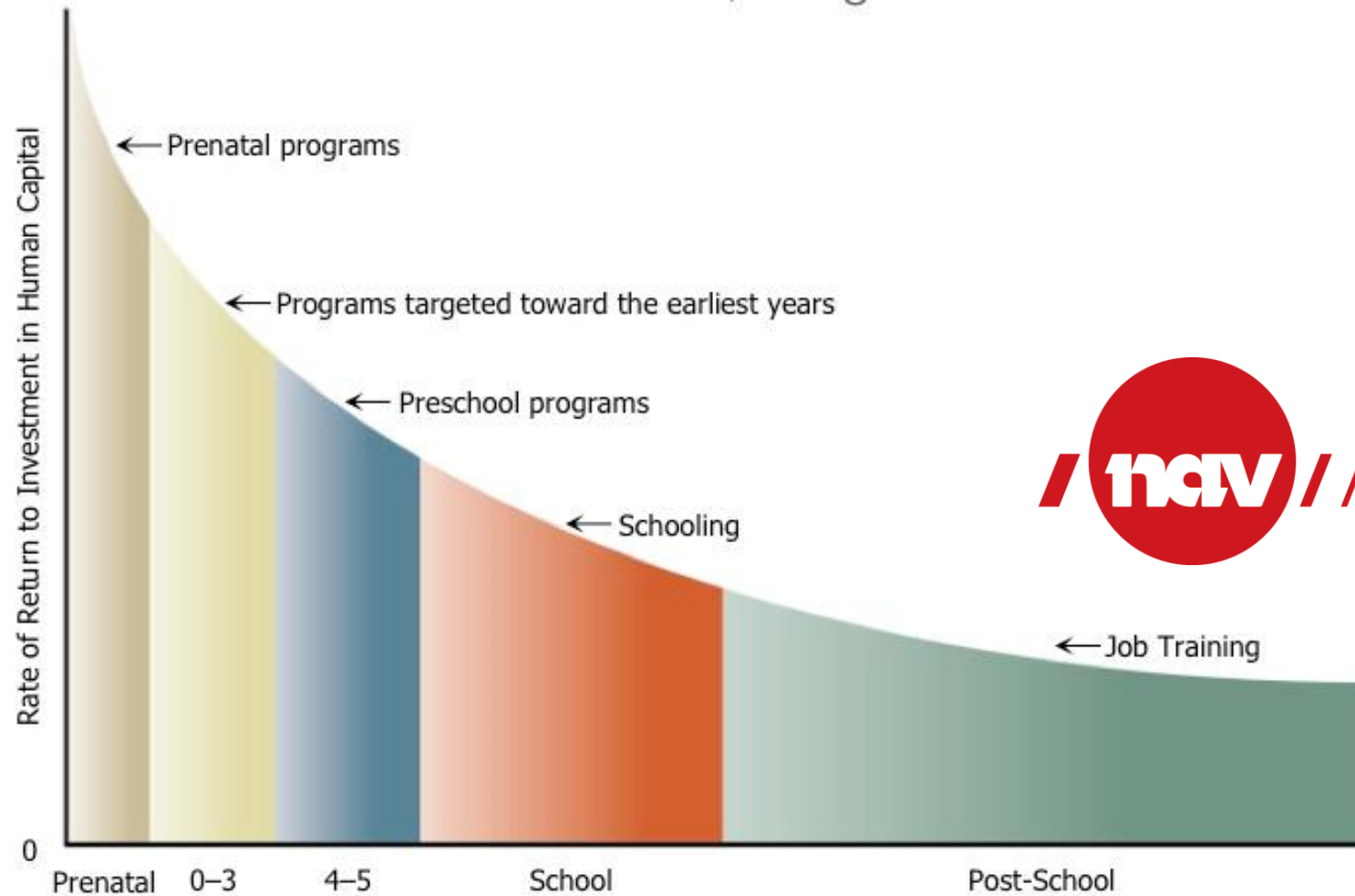
5 100 barn lever i familier i Innlandet som mottok sosialhjelp minst en gang i løpet av 2021

Av disse var det **2 200 barn** som lever i familier som mottok sosialhjelp «store deler av året», dvs i 6-12 måneder

Og av disse var det **1 100 barn** som lever i familier som mottok sosialhjelp «hele året», dvs i 10-12 måneder

Når lønner det seg å sette inn innsats for å motvirke utenforskap senere i livet?

The earlier the investment, the greater the return

Source: James Heckman, Nobel Laureate in Economics

Det handler om fremtidens velferdsstat...

